

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті
Казахский национальный педагогический университет имени Абая
Abai Kazakh National Pedagogical University

ХАБАРШЫ ВЕСТНИК

«Филология ғылымдары» сериясы
Серия «Филологические науки»
Series «Philological sciences»
№ 3 (89), 2024

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті
Казахский национальный педагогический университет имени Абая
Abai Kazakh National Pedagogical University

ХАБАРШЫ

ВЕСТНИК

«Филология ғылымдары» сериясы
Серия «Филологические науки»
Series «Philological sciences»
№ 3 (89), 2024

Алматы, 2024

Абай атындағы
Қазақ ұлттық педагогикалық
университеті

ХАБАРШЫ
«Филология ғылымдары» сериясы
№3 (89), 2024 ж.

Шығару жиілігі – жылына 4 нөмір.
2000 ж. бастап шығады.

Бас редактор:
филол.г.д., проф. Абишева С.Д.

Бас редактордың орынбасары:
филол. г.д., проф. Есенова К.У.

Ғылыми редактор:
PhD, қауымд. проф. м.а.
Сабинова Д.А.

Редакциялық алқа:
филол. г. к., қауымд. проф.
Жиренов С.А.
филол. г. к., қауымд. проф.
Сатемирова Д.А.
филол.г.д., проф., Эл-Фараби ат. ҚазҰУ
Джолдасбекова Б.У.
пед.г.д., проф., эл-Фараби ат. ҚазҰУ
Салханова Ж.Х.
филол.г.д., проф., ҚазҰҚызПУ
Кнынова Ж.К.
PhD, қауымд. проф.м.а., Т. Жүргенов
ат. Қазақ ұлттық өнер академиясы
Жалалова А.М.

филол.г.д., доцент, Таулы Алтай мемлекеттік университеті
Алексеев П.В. (Ресей)

филол. г.д., проф., Ресей халықтар достығы университеті

Бахтикерева У.М. (Ресей)
филол.г.д., проф., Варминь-Мазур университеті

Киклевич А.К. (Польша)
PhD, проф., Джордж Вашингтон университеті
Роллберг П. (АҚШ)
PhD, проф., Орталық Ланкашир университеті

Табачникова О.М. (Ұлыбритания)

Жауапты хатшы:
PhD, қауымд. проф. м.а.
Серикова С.К.

Техникалық хатшы:
филол.г.к., қауымд. проф. Османова З.Ж.

© Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, 2024
Қазақстан Республикасының Мәдениет және ақпарат министрлігінде
2009 жылы мамырдың 8-де тіркелген
№10109-Ж
Басуға 30.09.2024 қол қойылды.
Пішімі 60x84 1/8. Көлемі 15,8 е.б.т.
Тапсырыс 28 .

050010, Алматы қаласы,
Достық даңғылы, 13.
Абай атындағы ҚазҰПУ

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің
«Ұлағат» баспасы

МАЗМҰНЫ
СОДЕРЖАНИЕ
CONTENT

ТІЛ БІЛІМІ
ЛИНГВИСТИКА
LINGUISTICS

Уланович О.И. Визуально-образная выразительность в современной эстетизированной медиариторике 5

Уланович О.И. Замануи эстетикаланған медиариторикадағы визуалды-бейнелі экспрессивтілік

Ulanovich A. Visual imagery expressiveness in modern aestheticized media rhetoric

Цуй Ц., Жумагулова Б.С. Семантическое пространство сказок о ленивом человеке: аксиологический аспект..... 19

Цуй Ц., Жумагулова Б.С. Жалқау адам туралы ертегілердің семантикалық кеңістігі: аксиологиялық аспект

Cui C., Zhumagulova B. The semantic space of tales about a lazy man: the axiological aspect

ӘДЕБИЕТТАНУ
ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ
LITERARY STUDIES

Ақыш Н.Б., Мурсал А. «Қылмыс» романының тарихи-элементтік және дискурстық сипаты..... 29

Акиш Н.Б., Мурсал А. Историко-социальный и дискурсивный характер романа «Преступление»

Akish N., Mursal A. Historical, social and discursive character of the novel "Crime"

Almazuly D., Ospanov Y. The current state and prospects for the development of literature..... 36

Алмазұлы Д., Оспанов Е. Әдебиеттің қазіргі жағдайы мен даму болашағы

Алмазұлы Д., Оспанов Е. Современное состояние и перспективы развития литературы

Zhanabaev K., Akberdikyzy U. Formal and stylistic components of M.O. Auezov's epic novel "The Path of Abai"..... 43

Жанабаев К., Ақбердіқызы У. М.О. Әуезовтің «Абай жолы» эпопеясының формалды-стильдік компоненттері

Жанабаев К., Ақбердіқызы У. Формально-стилистические компоненты эпопеи М.О. Ауэзова «Путь Абая»

Серикова Л.А. Парадигма «свой – чужой – другой»: теория и практика..... 51

Серикова Л.А. «Өзіндік – жат – басқа» парадигмасы: теория және практика

Serikova L.A. The paradigm "friend - foe - other": theory and practice

Ханинова Р.М. Диалог культур: калмыцко-казахские литературные связи. Михаил Хонинов – Сырбай Мауленов..... 58

Казахский национальный педагогический университет имени Абая

ВЕСТНИК
Серия «Филологические науки»
№3 (89), 2024 г.

Периодичность – 4 номера в год.
Выходит с 2000 года.

Главный редактор
д.филол.н., проф. Абишева С.Д.

Зам. гл. редактора
д.филол.н., проф. Есенова К.У.

Научный редактор
PhD, и.о.ассоц.проф. Сабирова Д.А.

Редакционная коллегия:

к.филол.н., ассоц. проф.

Жиренов С.А.

к.филол.н., ассоц. проф.

Сатемирова Д.А.

д.филол.н., проф., КазНУ имени
Аль-Фараби

Джолдасбекова Б.У.

д.пед.н., проф., КазНУ имени Аль-
Фараби

Салханова Ж.Х.

д.филол.н., проф., КазНацЖенПУ

Кынова Ж.К.

PhD, и.о.ассоц.проф. КазНАИ имени

Т.Жургенова Жалалова А.М.

д.фил.н., доцент, Горно-Алтайский
государственный университет

Алексеев П.В. (Россия)

д.филол.н., проф., РУДН

Бахтикерева У.М. (Россия)

д.филол.н., проф., Варминьско-

Мазурский университет

Киклевич А.К. (Польша)

PhD, проф., Университет Джорджа

Вашигтона **Роллберг П.** (США)

PhD, проф., Университет

Центрального Ланкашира

Табачникова О.М.

(Великобритания)

Ответственный секретарь:

PhD, и.о.ассоц.проф. Серикова С.К.

Технический секретарь:

к.филол.н., ассоц. проф.

Османова З.Ж.

© Казахский национальный педагогический университет им. Абая, 2024

Зарегистрировано

в Министерстве культуры и информации РК

8 мая 2009 г. №10109-Ж

Подписано в печать 30.09.2024.

Формат 60x84 1/8. Объем 15,8 уч.-изд.л.
Заказ 28 .

050010, г. Алматы,
пр. Достык, 13. КазНПУ им. Абая
Издательство «Ұлағат»
Казахского национального педагогического университета имени Абая

Ханинова Р.М. Мәдениеттер диалогы: қалмақ-қазақ әдеби қатынасы. Михаил Хонинов – Сырбай Мәуленов
Khaninova P. Dialogue of cultures: Kalmyk-Kazakh literary connections. Mikhail Khoninov – Syrbai Maulenov

ПЕДАГОГИКА МЕН ӘДІСТЕМЕ МӘСЕЛЕЛЕРІ ПРОБЛЕМЫ ПЕДАГОГИКИ И МЕТОДИКИ PROBLEMS OF PEDAGOGY AND METHODOLOGY

Абдримова Э.Н. К вопросу аутентичности как лингвометодической категории..... 66

Абдримова Э.Н. Лингвометодикалық категория ретіндегі аутентиялық мәселе туралы

Abdrimova E.N. To the question of authenticity as a linguo-methodological category

Karimova Z. The place of the detective story in the modern literary process and the study of works of the detective genre at school..... 74

Каримова Ж. Қазіргі заманғы әдеби үдерістегі детективтің орны және детектив жанрындағы шығармаларды мектепте оқу мәселесі.

Каримова Ж. Место детектива в современном литературном процессе и изучение произведений детективного жанра в школе

Кноль М.В., Шалбаева Д.Х., Тынбаева Г.С. Применение искусственного интеллекта при обучении иностранному языку..... 82

Кноль М.В., Шалбаева Д.Х., Тынбаева Г.С. Шет тілін оқытуда жасанды интеллектті қолдану

Knol M., Shalbayeva D., Tynbayeva G. Application of artificial intelligence in teaching a foreign language

Larionova I.Yu., Kapysheva G.K. Implementing the goals of teaching a foreign language to students with disabilities in the process of developing social competency in the context of inclusive education in higher education institutions..... 90

Ларионова И.Ю., Капышева Г.К. Мүмкіндігі шектеулі студенттерді ЖОО-да инклюзивті білім беру жағдайында олардың әлеуметтік құзыреттілігін дамыту процесінде шет тілін оқыту мақсаттарын іске асыру.

Ларионова И.Ю., Капышева Г.К. Реализация целей обучения иностранному языку студентов с ограниченными возможностями в процессе развития у них социальной компетенции в условиях инклюзивного образования в вузе

Нұржанқызы А. Мектептегі қазақ әдебиеті сабағы арқылы гендерлік әлеуметтендіру..... 97

Нұржанқызы А. Гендерная социализация посредством уроков казахской литературы в школе

Nurzhanqyzy A. Gender socialization through Kazakh literature lessons at school

Пономаренко М. Развитие и оценка функциональной грамотности школьников на основе международных исследований..... 104

Пономаренко М. Халықаралық зерттеулер негізінде мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту және бағалау

**Abai Kazakh National
Pedagogical University
BULLETIN**

Editor-in-Chief

*Doctor of Philological Sciences, Professor
Abisheva S.*

Deputy Editor-in-Chief

*Doctor of Philological Sciences, Professor
Essenova K.*

Scientific Editor

PhD, Associate Professor Sabirova D.

Editorial board

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor Zhirenov S.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor Satemirova D.*

*Doctor of Philological Sciences,
Professor, Al-Farabi Kazakh National
University*

Dzholdasbekova B.

*Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Al-Farabi Kazakh National
University Salkhanova Zh.*

*Doctor of Philological Sciences, Professor,
Kazakh National Women's Teacher Training
University Kiynova Zh.*

*PhD, Associate Professor, T. Zhurgenov
Kazakh National Academy of Arts*

Zhalalova A.

*Doctor of Philological Sciences, Associate
Professor, Gorno-Altaysk State University*

Alekseyev P. (Russia)

*Doctor of Philological Sciences, Professor,
RUDN Bakhtikireeva U. (Russia)*

*Doctor of Philological Sciences, Professor,
University of Warmia and Mazury*

Kiklewicz A. (Poland)

*PhD, Professor, George Washington
University Rollberg P. (USA)*

*PhD, Professor, University of Central Lan-
cashire Tabachnikova O.
(The United Kingdom)*

Executive Secretary

PhD, Associate professor Serikova S.

Technical Secretary

*Candidate of Philological Sciences, Associate
professor Osmanova Z.*

©Abai Kazakh National Pedagogical
University, 2024

Registered in the Ministry of Culture and
Information of the Republic of
Kazakhstan

8 May 2009 No10109-Zh/Ж

Signed in print 30.09.2024.

Format 60x84 1/8. Volume 15,8
teaching and publishing lists.

Order 28.

050010, Almaty, Dostyk Avenue 13,
Abai KazNPU

Publishing House "Ulagat" of the Abai
Kazakh National Pedagogical University

Ponomarenko M. Development and assessment of functional literacy of schoolchildren based on international research

Sylam D., Akhmetbek G., Beili T. Discussing the issues of building a system of training local Chinese language teachers in Kazakhstan... 111

Сылам Д., Ахметбек Г., Бэйли Ц. Қазақстандағы жергілікті қытай мұғалімдерін даярлау жүйесінің құрылысын талқылау
Сылам Д., Ахметбек Г., Бэйли Ц. Обсуждение вопросов формирования системы подготовки местных преподавателей китайского языка в Казахстане

БІЗДІҢ АВТОРЛАР..... 121

НАШИ АВТОРЫ

OUR AUTHORS

дународной научно-практической конференции. Нижегородский государственный педагогический университет им. К. Минина. 2018. С. 113–116.

14. Марковская И.Ф. Типы регуляторных нарушений при задержке психического развития // Дефектология. - 2006. - № 3.- С. 28–34

15. Lescano A. The Remedial English Project // English Teaching Forum. October 1995. - P.40-41.

МРНТИ 14.07.07

10.51889/2959-5657.2024.89.3.012

Нұржанқызы А.¹

¹Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті

Алматы, Қазақстан

e-mail: aruzhan_nurzhankyzy@inbox.ru

МЕКТЕПТЕГІ ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІ САБАҒЫ АРҚЫЛЫ ГЕНДЕРЛІК ӘЛЕУМЕТТЕНДІРУ

Аңдатпа

Бұл мақалада мектептегі әдебиет сабағы арқылы гендерлік әлеуметтендіру мәселесі қарастырылады. Адам баласының интеллектуалды еліктегіш бастау бұлақтарының бірі мектептегі әдебиет сабағы екені анық. Жаһандық үдерістерде актуалды мәселеге айналған гендерлік түсінік ықпалдары өскелен ұрпақ тәрбиесіне тікелей әсер етуде. Көркем әдебиеттегі гендерлік мәселелер оқушылардың жас ерекшелігіне қарай санасында түрлі сұрақтар туғызып, тіпті теріс позициялар да орнатуы мүмкін. Көркем әдебиет тек қана гедонистік қажеттіліктерді қанағаттандудың жолы емес, сонымен қатар қоғам туралы бірегей ақпарат көзі.

Мақалада пәнаралық зерттеулерге көңіл бөліп, мектептегі 5-9 сыныптарда оқылатын қазақ әдебиеті сабағындағы прозалық шығармалар гендерлік аспектіде талданып, әлеуметтанушылық, психологиялық қырлары ашылады. Көркем шығармалардың оқушының гендерлік танымына әсері қарастырылады.

Түйін сөздер: әдебиетті оқыту, шығарма, гендер, гендерлік әлеуметтендіру, мектеп бағдарламасы, тәрбие.

Нуржанқызы А.¹

¹Казахский национальный университет имени аль-Фараби

Алматы, Казахстан

e-mail: aruzhan_nurzhankyzy@inbox.ru

ГЕНДЕРНАЯ СОЦИАЛИЗАЦИЯ ПОСРЕДСТВОМ УРОКОВ КАЗАХСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ В ШКОЛЕ

Аннотация

В этой статье рассматривается проблема гендерной социализации благодаря урокам литературы в школе. Одним из источников интеллектуального подражания и положительного влияния на человека, очевидно, являются уроки литературы в школе. Влияние гендерного понимания, ставшее актуальной проблемой в глобальных процессах, напрямую влияет на воспитание подрастающего поколения. Гендерные проблемы в художественной литературе могут вызывать у учащихся различные вопросы в зависимости

от возраста и даже устанавливая негативные позиции. Художественная литература - это не только способ удовлетворить гедонистические потребности, но и уникальный источник информации об обществе.

В статье делается акцент на междисциплинарных исследованиях, анализируются в гендерном аспекте прозаические произведения на уроках казахской литературы, изучаемые в 5-9 классах школы, раскрываются социологические, психологические аспекты. Рассматривается влияние художественных произведений на гендерное познание учащегося.

Ключевые слова: преподавание литературы, сочинение, гендер, гендерная социализация, школьная программа, воспитание.

Nurzhankyzy A.¹

¹Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan

e-mail: aruzhan_nurzhankyzy@inbox.ru

GENDER SOCIALIZATION THROUGH KAZAKH LITERATURE LESSONS AT SCHOOL

Abstract

This article investigates the phenomenon of gender socialization through literature instruction in educational settings. Literature lessons constitute a significant source of intellectual development and imitation for individuals. In the context of contemporary global transformations, the impact of gender perceptions has emerged as a pressing concern, directly influencing the upbringing of youth. Gender dynamics depicted in literary works can elicit diverse responses among students, potentially including negative attitudes, based on their developmental stage and individual experiences. Beyond its entertainment value, literature offers a valuable source of insights into societal norms and values.

This article employs interdisciplinary research methods to analyze prose works included in the Kazakh literature curriculum for grades 5-9, examining their gender-related themes from sociological and psychological perspectives. The study assesses the influence of these literary works on students' perceptions of gender.

Keywords: literature teaching, composition, gender, gender socialization, school curriculum, education.

Кіріспе. Адамзаттың интеллектуалды еліктегіш бастау бұлақтарының бірі мектептегі әдебиет сабағы екені анық. Жаһандық үдерістерде актуалды мәселеге айналған гендерлік түсінік ықпалдары өскелен ұрпақ тәрбиесіне тікелей әсер етуде. Көркем әдебиеттегі гендерлік мәселелер оқушылардың жас ерекшелігіне қарай санасында түрлі сұрақтар туғызып, тіпті теріс позициялар да орнатуы мүмкін. Сол кезеңдегі авторлардың сюжеттері мен мәселелеріне жүгіне отырып, әлеумет туралы жоғары сенімділікпен бағалауға болады. Мектеп оқушылары сол әлеумет айнасы арқылы жалпы көз-қарастарын қалыптастырады анық. Мектеп бағдарламасы аясында оқытылатын әдебиетіміздің жауһарлары Жүсіпбек Аймауытұлы, Бейімбет Майлин, Ғабит Мүсірепов пен Бердібек Соқпақбаев сияқты тұлғалардың шығармаларынан халық тынысы, ғасыр шындығын көреміз. Бұл шығармалар тек ұлттық тарих пен мәдениет, тәлім-тәрбиеден сипат бере қоймай, түрлі гендерлік проблемаларды айқындды.

Қазақ әдебиеті сабағындағы гендерлік режимдерді анықтауды басты кілттері көркем шығарам. Гендерлік режим тұжырымдамасы алғашқы болып австралиялық социолог Рэйвен Коннел ұсынып, «Гендерлік режим» ұғымы әр институттағы гендерлік қатынастардың жай-күйін ашқан [1, 164 б.]. Әдебиет академиялық пән ретінде гендерлік

модельдерді интериоризациялауға ықпал ететіні сөзсіз. Осы мәселелер аясында мынандай сұрақтар туады:

– Мектеп оқушыларына оқуға және талдауға ұсынылатын мәтіндердің ер/әйел түсінігін қалыптастыруда рөлі қандай?

– Қазіргі қарқынды даму үстіндегі кезеңде оқулықтағы мәтіндер өскелен ұрпақтың әлеуметтік-мәдени жағдайына қалай әсер етеді?

– Қазіргі мектеп бағдарламасындағы «Қазақ әдебиеті» оқулығы балалардың жас ерекшеліктеріне сай гендерлік мәселелерді сыни тұрғыдан түсінуге жеткілікті мәлімет береді ме?

– Қазақ әйелінің образы мен ерінің образдық ерекшелігі қалай көрініс тапқан?

– Классикалық мәтіндерде бейнеленген гендерлік модельдер қазіргі қазақ халқының тез өзгертін әлеуметтік-мәдени жағдайымен қалай байланысады?

– Әдебиеттер гендер туралы сыни тұрғыдан ойлауға материал береді ме?

Гендерлік талдау үшін 5-9 сыныптарда оқытылатын қазақ және шетел әдебиетінің бағдарламалық мәтіндері таңдалды. Бізді ерлер мен әйелдердің негізгі әдеби бейнелерін саралай келе, тарихи-мәдени контекстен тыс саралаймыз. Әлеуметтік, психологиялық типтерімен қатар олардың рөлдерін де (сүйікті/сүйікті емес, күйеу/әйел, әке/анасы, ұлы/қызы, ағасы/қарындасы) қарастырамыз. Оқушы санасында орын алуы мүмкін үдерістерді қайта құрастыра отырып, жалпылау әдістемесін пайдаланамыз. Қазіргі әлемдік әдебиеттану ғылымында ер мен әйел кейіпкерлер феминдік пен маскулиндікті салыстыру жұмыстарына үлкен көңіл бөлінуде. Оқулықтардағы әйел/ер бейнелеріне гендерлік талдау мәтіндерді зерттеу тәртібімен берілген. Қазақ әдебиетіне шолу 5 – 9 (оқушылардың дүниетанымының қарқынды қалыптасу кезеңі) сыныптарда оқытылатын қазақ әдебиетінің прозалық шығармаларынан басталады. Ғылымда гендерлік таным мәселесі феминдік, маскулиндік принциптер қарама-қайшылық пен иерархия арқылы концептуализациялануда. Шығыс (ин-ян) және батыс (Платон, Аристотель) дәстүрлеріндегі әйелдік принцип қараңғы, қалыптаспаған, материалды табиғатпен трансформацияланса, еркектік принцип - ұйымдастырушы, рухани принцип, ақыл, мәдениетпен астасты. Гендерлік әлеуметтену тетіктері, дәстүрлі гендерлік модельдер және қоғамдық кеңістікте феминдік эмансипациясының көрінісі қазіргі тенденциялары бірден бір әйел тегінің көтерген шығармалардан көрініс табуда. Мәселен, дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістер әйел мәртебесімен өлшенген. «Ұлт болмысы», «Құндылықтар», «Тәрбие» – ХХ ғасырдағы қазақтардың өмірін сипаттайтын негізгі сипаттар ретінде алуы, ұрпақтан ұрпаққа теріс әсерлерін үстемдегенін де жасырмаймыз.

Мақаланы жазудағы мақсатымыз мектептегі қазақ әдебиеті сабағының өскелен ұрпақ гендерлік әлеуметтендіруіне әсерлерін жан-жақты талдап, саралау. Жаңа ұрпақтың санасын ұлттық дәстүрде қалыптастыру мәселесі бұрынғыдан да өткір болып тұрған кезде әдебиет пәнінің құндылығы бұрынғыдан да артып келеді. Қазақ әдебиетінде ер мен әйел образдары жоғары мәртебеге, тұтастыққа ие (әр мектеп оқушысы «Ана», «Әке», «Қазақ әдебиетінің әйел бейнелері», тақырыбында эссе жазуда).

Әдістеме. Мақала барысында түрлі әдебиеттанушы, педагог, әлеуметтанушы ғалымдардың пікірлері ескере отырып 5-9 сынып оқушыларына қазақ әдебиеті сабағының гендерлік әлеуметтендіру маңыздылығы сараланды. Оқушы санасында орын алуы мүмкін үдерістерді қайта құрастыра отырып, жалпылау әдістемесін пайдаланамыз. Мектеп бағдарламасынан таңдалған прозалық мәтіндерге кешенді зерттеу, контекстілік зерттеулермен қатар, әдістемелік ұсыныстар берілді.

Нәтижелер. 5-9 сыныптарда дәстүрлі түрде оқытылатын қазақ және шетел әдебиетінің бағдарламалық мәтіндері гендерлік әлеуметтенудің көрсеткіші ретінде әрекет етіп, ықпал етеді. Әйелдік пен еркектік бейнелер ертеден қалыптасқан. Яғни, жалпы гендерлік режимдерден бөлек, әдебиет сабағының да әсері мол. Классикалық мәтіндердің корпусы

шағын болғандықтан, көбісі ондаған жылдар бойы өзгермегендіктен, қазақ әдебиетінде жазылған гендерлік заңдылықтарды маман емес адам да үстірт талдау жасай алады. Біз қазақ мектебінің түлегіне әсер ететін маскулиндік-феминдік бейнелерінің «фондық сәулеленуін» анықтау үшін белгілі мәтіндерге шолу бөлігін әдейі айшықтаймыз. Көркем шығарманы оқушыларға талдауға үйрету мұғалімге оқушының жеке қасиеттерін танып, шығармашылық бағыт көрсете алады. Шығармаларды оқыту ең алдымен оқушылардың қызығушылығын ояту мәселелсі тұр. Эпикалық шығармаларды оқып-үйрету кезінде оқушылар назары сөзсіз көркем мәтіннің эпикалық жанрға қажетті құрамдас бөліктеріне аударады. Ал, көбнесе мектеп жағдайында қаралатын компоненттер:

1. Шығарманың тақырыбы, сюжеті, көтерген мәселелері, тәрбиелік мәні қаралады;

2. Көркем шығармадағы образдар галереясы (оқушылар адам мінездері мен типтерінің сан алуандығын талдайды).

3. Автор позициясы, шығарманың көркемдік әлемін жасаушы көз-қарасын талқылайды. Ал «үлкен» әдебиеттің де, жанрлық әдебиеттің де сұлбаларын соқыр пайдаланып, қондырмай, әдеби-мәдени жүкті ұғынып, сын көзбен, шығармашылықпен қарауға тырыссақ, «Әдебиет» пәнінің бұл тұрғыда тәрбиелік мүмкіндігі зор. Оқушыларға заман талабына жауап бере отырып, жеке тұлғаны ізгілендіру мен дараландыруға көмектесу. Себебі, «Гендерлік педагогика – бейтарап көзқарастарды, кемсітушілікті, әлеуметтік рөлдер мен нормалардың пайда болуын зерттеп, педагогтарға жеке тұлғаны да, мәдениетті де диалектикалық түрде көру мүмкіндігін қамтамасыз ету маңыздылығын көрсететін кең құлашты сала. Мәдениетпен танысу барысында индивид бірте-бірте мәдени құрамдастарды игеріп, соған сәйкес тұлғалық қасиеттерін қалыптастырады» [2, 2 б.].

5 - сыныпта Марат Қабанбайдың «Бауыр» әңгімесі, Тынымбай Нұрмағанбетов «Анасын сағынған бала» әңгімесінен үзіндісі, Нұрдаулет Ақыш «Нағыз әже қайда», Джек Лондон «Мексика ұлы» сынды шығармалар оқылады. Сонымен қатар, 5 сынып қазақ әдебиетті сабағында адамгершілік қасиеттермен, отбасы құндылықтарын жас бала бойына дарыту мақсатында Бердібек Соқпақбаевтың «Менің атым – Қожа» хикаясынан үзіндісін береді «мені» жеткілікті шығарма эпицентрі Қожа образы арқылы қазақ баласы өз образдық прототипін, ерекшеліктерін, әсіресе Қожаның мінезі арқылы адамгершілікке жету үлгісін көреміз. Қожа – көңіл күйі мен мінезінің тұрақсыздығынан психикалық қақтығыстарға ұшыруы арқылы бізді тартысты әлемге алып кетеді. Жазушының шеберлік лабораториясында кейіпкерлердің есімдері де, символдық мағына беріп тұрғандай, Қожа – кожайын, мырза деген мағынаны бергендей. Ал, Қожа төңірегіндегі қатарластарының арасында ерекше көзге түсетін Жанар, Жантас есімдеріндегі «жан», «ар», «тас» сөздері бөлек-бөлек ассоциацияға ие, өздері де ерекше сөздер. Жанар – күннің сәулесі, көздің жанары. Оның психикасына өзінің және басқалардың иесінің есіміне деген көзқарасы әсер етеді. Қожанның айналасындағы түрлі характерлі ер, әйел образдар жетерлік. Анасымен, әжесімен, айналадағы адамдардың әсері тамаша берілген. Айталық, мектеп оқушыларының ер мұғалімдерге жақындығы, әйел мұғалімдердің қаталдығы, жақсы оқтын қызбала, бұзық ербалалар мекетеп оқушыларынан белгілі стереотиптерді трансформациялайды. Ал, шет ел әдебиетінен оқылатын Джек Лондон «Мексика ұлы» шығармасында Фелипе Ривера сияқты адам назар аудартапай қоймайды. Таңдануға лайық ұлы игі мақсатқа ұмтылған адам. Нұрдаулет Ақыштың «Нағыз әже қайда?» шығармасында өткенді аңсау мотиві көрінеді. Қазақ танымында әжелер тәрбиелеуші, бағушы жылы құшақ функциясын атқарады, ал ата образы қасиетті, ұрпақтың бастау көші. Мысалы, Абайдың, Шоқанның әжесі қазақ әжелерінің сипаты. Ал, одан басқа образдар үнемі тартыс тудырады.

6 - сынып оқушылары Сайын Мұратбеков «Жусан иісі» повесінен үзінді, Оралхан Бөкейдің патриоттық сезімдерін қозғау мақсатында «Тортай мінген ақ боз ат», Қалмақан Әбдіқадыров «Қажымұқан» повесінен үзінді ер баланың күрескер, алып күш иесі, ер адамдардың жігерлік формасын сипаттайды. Оқушы балаларға еңбекке баулу, өнерлі болу қасиеттерін бойына дарыта отырып, базалық стереотиптерді бейсаналы түрде бекітеді де. Айталық, ер адамға тән физикалық-биологиялық ерекшеліктер, жұмыс, характер көрсету

айырмашлықтарын да көрсетеді. Маскулиндік образдың жарқын қасиеттерін қалыптастырады. Ал, сол мақсатта, Тәуелсіздік құндылығын жүрегіне сіңіру үшін Асқар Алтайдың «Пропискасын» оқытады. «Пропискадағы» диалогтар фрагментті жадылы қазіргі ұрпақ үшін сіңіру қиын болғанымен, ойлау деңгейін басқа сатыға көтереді. Архаттың басынан кешкен оқиғасы өте ауыр. Кейіпкер басындағы ауыр ситуация бүгінгіні бағалап, болашақты өзінен құруға жетелейді.

7 - сынып Мұхтар Әуезов «Көксерек» әңгімесінен үзінді, Қасым Қайсенов «Жау тылындағы бала» үзінді, Сансызбай Сарғасқаев «Тәмпиш қара» повестінен үзінді, Төлен Әбдік «Қонақтар». «Көксерек» әңгімесінде оқиға тартымдылығы, идея тереңдігінен бөлек, әйел мен ер адамының табиғатпен астастық ерекшелігін де көрсетеді. Қазақ мәдениетінде ер адам түздің адамы болғандықтан дала аңдарымен байланысы, айырмашылығы, астастыға өзгеше сипатталады. Ал, әйелдер басым жағдайда тудырушылық қасиетпен астасады. «Жау тылындағы бала» соғыс қасіретімен, баға жетпес жеңіс туының халық үшін қымбатқа соққанын көрсетеді. Оқушыларды бейбітшілікті бағалап, адамзат баласына мейірімді болуға тәрбиелеу отырып тапқырлық, жігерлілік қасиеттерінің маңызын сипаттайды. «Қонақтар» әңгімесі ділінен айырылған бүгінгі трагедиясын әшкерелейді, Тома арқылы қазаққа жат келіндік сипатты, Сапабек арқылы парыз, борышты білмейтін адамды суреттейді.

8 - сынып Міржақып Дулатұлы «Бақытсыз Жамал», Бауыржан Момышұлы «Ұшқан үя», Дулат Исабеков «Әпке», Тахауи Ахтанов «Күй аңызы», Жүніс Сахиев «Айдағы жапырынбақ», «Дабыл», Роза Мұқанова «Мәңгілік бала бейне». «Бақытсыз Жамалда» Жамал сұлулық, ақыл, салтанаты үйлескен, хат таныған қыз еді. «Романда өз тұсындағы реалистік өмір шындығы молынан көрініс тауып, рухы биік, бостандық сүйгіш жандар бейнесі сомдалған. Туындының бас кейіпкері – Жамал. Оның айналасын қоршаған қосалқы кейіпкерлер әкесі – жуас Сәрсенбай, анасы – нәзік жанды, ақылды Шолпан, айттырған күйеуі «таз Жұман», дала шонжары, жауыз Байжан, ғашығы Ғали. Романдағы Жамал мен Ғали – екеуі де елге сүйкімді, бір-бірін тең тұтып, сүйіп қосылмақ болған жандар» [3, 1 б.]. Діңгекті образды қазақ қызының басына әкеліп сол заманғы әлемдік прозадағы рухани дүние бесігімінен өрлеткен шығарма болды. Әкесінің көзіне қарауға ұялатын, ұяндық пен ибалылық сақтайуды идиал тұтатын ұлттық қасиеттерімізді паш етеді. Алайда, астарлы қарсылық, кірбелдерін ашу, еркіндік, білімге, оқуға ұмтылу, өз мұратына жету маңыздылығын алға тартады. «Әпке» драмасы әйел баласының құрбандық, шекіз махаббатының нағыз үлгісі. Қазақ танымында ұрпақ жалғастығы, бауыр, ерт жақындық қасиетін танытады. Бұл тақырыптар алдыңғы ғасыр айнасы бола отырып, бар әлеуметтік қысымды арқалаған қазақ қызының образы арқылы қазақ халін көрсету болар, қыз балаларды толассыз шыдау мен мықты болуға шақыру бұндай ситуацияларды норма қылатындай, қызбалаға асқан жауапкершілік арту, басқаның күнәсі үшін қоғам қысымы, ерлердің өз ісіне моральдік жауапкершілік жүгі жеңіл болуы факторларын көрсету арқылы қазірге қоғамдық қабылдауда ашу-ыза тудырады сөзсіз.

9 – сынып оқулығында Бейімбет Майлиннің «Шұғаның белгісі» хикаядан үзінді, Ғабит Мүсірепов «Ұлпан» романынан үзінді, Қажығали Мұқанбекқалиұлы «Тар кезең» романынан үзінді оқытылады. Бейімбет Майлин «Шұғаның белгісі» хикаясы адамгершілік, махаббат идеясын көтереді, алайда Жамал сияқты Шұға да махаббат пен қоғам қасіретінен мерт болады. Мектепте оқылтын көркем әдебиеттердің басым бөлігінде ұлт, яғни ұлттың салт-дәстүрі мен құндылықтарына сай суреттелген. «Қаламгер Ұлпан образын ескіден жирентіп, жаңаға жақындастыра суреттегенімен де реалистік бағыттан ауытқып, қазақы салт-дәстүрді тәркілеуге жол бермейді. Оқырман көңілінде Ұлпан бейнесі еркелігімен, тура айтатын өжеттілігімен қайта сол көне дәстүрді жетілдіре түсетіндей әсер қалдырады. Тәкаппар әйелдің бойындағы намысқойлық, көпке қамқор бола білетін қарапайымдылығы оны бұрын қазақ романдарында кездесетін кейіпкерлерден даралап, ерекшелеп тұратын өзіндік қасиеті». Шығармаларда отаршылдық әкелген дала өміріндегі өзгерістер, ең алдымен, қазақ даласын өзгерткені көрінеді.

Талқылау. Бізге белгілі ерлердің дәстүрлі қасиеттері – бастамашылдық, бәсекеге қабілеттілік, тәуекелге бару, агрессивтілік, сонымен қатар қатаңдық, ұстамдылық, ұтымдылық, жауапкершілік және т.б., сондықтан «қаттылық каноны» деп атайады. Сонымен қатар, жағымсыз образдарында мансапқұмарлық, зорлық-зомбылық басым. Адамгершілік, отансүйгіштік мұраттардан бөлек, гегемондық еркектіктің көшбасшылығы, билік және басымдық ұғымдарынан тұрады. Гегемондық еркектік «нормативтік» үлгі және еркектік идеал ретінде ұсынылған. Тиісінше, ерлер еркектіктің гегемондық стандарттарына сәйкес келуге тырысады. Бұл қасиет адамның нәзік жандылардан жоғары және жоғары екендігін білдіреді [4, 55 б.]. Сондықтан, әдебиетші мұғалімдерге оқушыларға ойды дұрыс жеткізу, жағдаятты түсіндіре білу өте маңызды.

Ал дәстүрлі әйел қасиеттері - эмоционалдылық, жұмсақтық, сақтық, келісім, эмпатия. Заманауи (эгалитарлық, демократиялық) модель ерлер мен әйелдердің бөліп жармағанмен, әдебиетте стереотиптік образдар басым. «Кеңес дәуіріндегі қазақ әдебиетіндегі тағы бір айрықша тоқталатын мәселе – әдебиеттегі құндылықтар жүйесінің көбіне ер адамдардың көзқарастары негізінде жазылатындығы. Көркем мәтіндегі әйел образдары көп жағдайда өз деңгейінде ашылмай, мұрат-мүддесі көрсетілмей жатады немесе патриархалдық қоғамның шарттарына сәйкес сипатталып, алмастырылады. Бұған әйел жазушылардың санының аз болуы да әсер етті» [5, 89 б.]. Мектептегі қазақ әдебиеті сабағында гендерге қатысты проблемалар, ситуациялар дәстүрлі гендерлік рөлдер, стереотиптермен келіспейтін оқушыларға оқыту қиындық тудыруы мүмкін. Кері әсер етуші факторларға:

- Өзін бөтен сезінуі: Мәтіндерде репрезентация болмауы оқушыларға өз түйгендері маңызды емес сияқты сезінуі мүмкін.

- Микроагрессияларды бастан кешіру: Олар өздерінің жыныстық сәйкестіктеріне байланысты қорлайтын ескертулерді, жағымсыз болжамдарды, айыптауларды сезінуі мүмкін.

- Өзін-өзі төмен бағалау: Мәтіндерде жағымды бейнелер мен үлгілердің болмауы оқушылардың өзін-өзі бағалауына теріс әсер етуі мүмкін.

- Инклюзияның болмауы: мотивация мен белсенділіктің төмендеуіне әкелуі мүмкін. Сондықтан, «жасөспірімдермен жұмыс істеуде гендерлік ерекшеліктер туралы білім педагогтар мен ата-аналардың оқу-тәрбие процесінің объективтілігін (объективті бар айырмашылықтарды түсіну арқылы оқыту) қолдау құзыреттілігін дамытуға, оқушыларға жынысына қарамастан өздерінің нақты мүмкіндіктерін жүзеге асыруға, оларды жүзеге асырудың құралдарын табуға мүмкіндік беру керек» [6, 7 б.].

Қорытынды. Мектеп оқушыларына оқуға ұсынылатын дәстүрлі әдеби шығармалар жинағында күрескер кейіпкерлер (Қожа, Тортай, Аян), аянышты тағдырлы әйелдер (Шұға, Жамал) жағымды образдары мен ерлердің қарама-қайшы бейнелері бар деген қорытындыға келуге болады. Оқулықтарда әйел адам қажеттіліктерін, биологиялық ерекшеліктерін ескермейтін факторлар әлі күнге дейін басым. Мектеп оқулықтарында әйелдердің әлеуметтік өмірі көп сынға алынады, бұл оқушылар арасында әйел тағдыры - үй мен отбасы ретінде көрсетуі, оқушы қыздарымызға кері әсерін де береді. Қарсылық тудырумен қатар өзін-өзі таңдамау қасиеттерін нұсқайды. Алайда, мектеп бағдарламасының негізгі мақсатында әйелдер бейнелерінің фонында ерлер бейнелерінің салыстырмалы басымдылығы, маңыздылығы бар. Бүгінгігі ақпарат ағымы заманында қоғамда бар, әдебиетте көрініс тапқан гендерлік схемаларды нақты, жеке тұлғалармен толтыруға көмектесетін білім беру жағдайларын жасау маңызды. Кертарпа стереотиптерден сақ болып өзін-өзі жүзеге асыру, балаларды тәрбиелеу, үй шаруашылығына араласу мәселелеріне ер адамдарды көбірек тарту, дәстүрлі «феминдік» және «маскулиндік» стратегияларды жүзеге асыру сияқты дүниелер жыныспен емес, жағдаймен байланыстыруымыз керек. Адамгершілік қасиеттерді дарытушы мектептегі қазақ әдебиеті сабағы түрлі қырынан көрсете отырып, сабақ өту мақсаттарында ситуациялық емес, стереотиптік құндылықтарды нұсқау үнемі актуальды емес. Сондықтан, заманауи мұғалімдерге әлеуметтік білім өте маңызды. Әдебиеттің сұлбаларын соқыр пайдаланбау, әдеби мәдени жүкті ұғыну, сыни, шығармашылықпен қарауға тырыссақ, «Әдебиет» пәнінің бұл тұрғыдағы тәрбиелік әлеуеті зор.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Коннел Р. Гендер и власть: Общество, личность и гендерная политика. М.: НЛО. — Москва: Новое литературное обозрение, 2015. — 352 с.
2. Ерофеева Н.Ю. Основные категории гендерной педагогики / Н.Ю. Ерофеева // Вестник Удмуртского университета. Серия «Философия. Психология. Педагогика». 2009. Вып. 2. С. 85–102.
3. Әбдиманұлы Ө. «Бақытсыз Жамал» романындағы идеялық-көркемдік ізденістер // «Ақиқат» ұлттық-қоғамдық саяси журнал, 2012.
4. Сатбаева А.Б. XX ғасырдағы америка және қазақ әдебиетіндегі маскулиндік стереотиптер//Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева. Серия «Филология», 2020.
5. Адаева Е.С. Қазақ әдебиетін зерттеудің гендерлік аспектілері. Еуразия гуманитарлық институтының хабаршысы. - Астана. 2023. - 272 б.
6. Фомина О.Е. Гендерные особенности мотивации учебной деятельности учащихся среднего звена общеобразовательной школы // Современные проблемы науки и образования. – 2017. – № 3, URL: <https://science-education.ru/ru/article/view?id=26444>

References:

1. Connell R. (2015) *Gender i vlast': Obshhestvo, lichnost' i gendernaja politika* [Gender and power: Society, the person and gender politics]. M.: NLO. — Moskva: Novee literaturnoe obozrenie. – 352 p. [in Russian].
2. Erofeeva, N.Y. (2009) *Osnovnye kategorii gendernoj pedagogiki* [Main categories of gender pedagogy] // *Vestnik Udmurtskogo universiteta. Serija "Filosofija. Psihologija. Pedagogika"* – Вып. 2. – P. 85-102 [in Russian].
3. Abdimanuly O.A. (2012) *"Bakytсыz Zhamal" romanyndagy idejalyk-korkemdik izdenister* [Ideological and artistic searches in the novel "Bakytсыz Zhamal"] // *"Akikat" ul'tyк-kogamdyk saјasi zhurnal* [in Kazakh].
4. Satbayeva A.B. (2020) *XX gasyrdagy amerika zhәne kazak adebietindegi maskulindik stereotipter* [Masculinity stereotypes in American and Kazakh literature of the 20th century] // *Vestnik Evrazijskogo nacional'nogo universiteta imeni L.N. Gumileva. Serija "Filologija"* [in Kazakh].
5. Adaeva E.S. (2023) *Kazak adebietin zertteudin genderlik aspektileri* [Gender aspects of studying Kazakh literature] // *Eurazija gumanitarlyk institutynyn habarshysy*. - Astana. – 274 p. [in Kazakh].
6. Fomina O.E. (2017) *Gendernye osobennosti motivatsii uchebnoj dejatel'nosti uchaschihsja srednego звена obscheobrazovatel'noj shkoly* [Gender peculiarities of motivation of learning activity of secondary school students] // *Sovremennye problemy nauki i obrazovaniya*. - No. 3, URL: <https://science-education.ru/ru/article/view?id=26444> [in Russian].

БІЗДІҢ АВТОРЛАР

Уланович Оксана Ивановна – психология ғылымдарының кандидаты, доцент, Еуропа гуманитарлық университеті, Вильнюс, Литва, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3256-6116> e-mail: aksana.ulanovich@ehu.lt

Цуй Циндэ – Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті орыс тілі және әдебиеті кафедрасының докторанты, Алматы, Қазақстан; ORCID <https://orcid.org/0000-0002-1153-0985>

Жұмағұлова Бақытгүл Сәкенқызы – филология ғылымдарының докторы, доцент, орыс тілі және әдебиеті кафедрасының профессоры, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9422-427X>, e-mail: bakitgul@inbox.ru

Ақыш Нұрдәулет Бәбиханұлы – филология ғылымдарының докторы, М.О.Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының бас ғылыми қызметкері, Алматы, Қазақстан; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9341-7512>, e-mail: babe8812@mail.ru

Мурсал Айкерим – «Әдебиеттану» мамандығы бойынша докторант, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8035-4236>, e-mail: aigerimmursal@mail.ru

Алмазұлы Даниял – магистрант, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан; ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-5233-5822>, e-mail: almazuly.daniyal@bk.ru

Оспанов Еділбай – филология ғылымдарының кандидаты, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2253-134X>, e-mail: ospanov.yedilbay@gmail.com

Жанабаев Кайрат – филология ғылымдарының кандидаты, доцент, Әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық Университеті, Алматы, Қазақстан; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4755-6631>, e-mail: ovlur1963@mail.ru

Ақбердіқызы Улпан – лингвистика мамандығының 1 курс докторанты, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8346-8503>, e-mail: ulpan-0392@mail.ru

Серикова Лидия – орыс тілі мен әдебиеті кафедрасының магистранты, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан; ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-4748-1436>, e-mail: lida.serikova.2000@mail.ru

Ханинова Римма Михайловна – филология ғылымдарының докторы, доцент, Қалмақ ғылыми орталығы, Ресей ғылым академиясы, Элиста, Ресей; ORCID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210934515> e-mail: khaninova@bk.ru

Абдримова Эльмира Насыровна – Жобаларды басқару институтының қазақ және орыс тілдері кафедрасының аға оқытушысы, Сәтбаев атындағы Қазақ ұлттық зерттеу-техникалық университеті, Алматы, Қазақстан; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3288-4472>, e-mail: elmira.abdrimova@yandex.ru

Каримова Жанара – орыс тілі мен әдебиеті кафедрасының докторанты, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан; ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-0756-4158>, e-mail: Zhanar.4@mail.ru

Кноль Марина Владимировна – шет тілдерін оқытудың теориялары мен әдістемесі кафедрасының докторанты, академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Қарағанды, Қазақстан; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6976-1463>, e-mail: marina_vagner@mail.ru

Шалбаева Динара Хуттыбаевна – гуманитарлық ғылымдар магистрі, шет тілдері кафедрасының аға оқытушысы, академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Қарағанды; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4917-2749>, e-mail: dinara.shalbaeva@mail.ru

Тынбаева Гульнара Салимжановна – гуманитарлық ғылымдар магистрі, Қарағанды университетінің шет тілдері кафедрасының аға оқытушысы, академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Қарағанды, Қазақстан; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6648-228X>, e-mail: gulnara.st@mail.ru

Ларионова Ирина Юрьевна – п.ғ.д., шет тілдері және аударма ісі кафедрасының профессоры, Сәрсен Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті, Өскемен, Қазақстан; ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-6757-0645>, e-mail: cotedazur.riviera@mail.ru

Капышева Гулнар Кыдырбековна – ф.ғ.д., шет тілдері және аударма ісі кафедрасының меңгерушісі, Сәрсен Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті, Өскемен, Қазақстан; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1028-3094>, e-mail: Gulnarkapysheva@mail.ru

Нұржанқызы Аружан – Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы, Қазақстан; ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-1903-0076>, e-mail: aruzhan_nurzhankyzy@inbox.ru

Пономаренко Максим – ф.ғ.к., филология институтының доценті, Поморск университеті, Слупск, Польша; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8415-5488>, e-mail: Maxim.ponomarenko@upsl.edu.pl

Сылам Дина – Шанхай университеті, докторант, ID Orcid: <https://orcid.org/0009-0001-6829-2690>, e-mail: dina.slamkyzy@gmail.com

Гулжан Ахметбек – PhD, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан; ID Orcid: <https://orcid.org/0000-0003-0585-1923>, e-mail: akhmetbek.gulzhan@gmail.com

Цзинь Бэйли – Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, аға оқытушы, Астана, Қазақстан; ID Orcid: <https://orcid.org/0009-0008-3334-7373>, e-mail: Jiana090706@gmail.com

НАШИ АВТОРЫ

Уланович Оксана Ивановна – кандидат психологических наук, доцент, Европейский гуманитарный университет, Вильнюс, Литва; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3256-6116>, e-mail: aksana.ulanovich@ehu.lt

Цуй Циндэ, докторант кафедры русского языка и литературы, Казахский национальный педагогический университет имени Абая, Алматы, Казахстан. ORCID <https://orcid.org/0000-0002-1153-0985>

Жумагулова Бакитгуль Сакеновна – доктор филологических наук, доцент, профессор кафедры русского языка и литературы, Казахский национальный педагогический университет имени Абая, Алматы, Казахстан. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9422-427X>, e-mail: bakitgul@inbox.ru

Акиш Нурдаулет Бабиханулы – доктор филологических наук, Главный научный сотрудник Института литературы и искусства имени М. О. Ауэзова, Алматы, Казахстан; ORCID [0000-0002-9341-7512](https://orcid.org/0000-0002-9341-7512), e-mail: babe8812@mail.ru

Мурсал Айкерим – докторант по специальности «Литературоведение» Казахского национального педагогического университета имени Абая, Алматы, Казахстан; ORCID: [0000-0001-8035-4236](https://orcid.org/0000-0001-8035-4236), e-mail: aigerimmursal@mail.ru

Алмазулы Даниял – магистр; Казахский национальный педагогический университет имени Абая, г. Алматы, Казахстан; ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-5233-5822>, e-mail: almazuly.daniyal@bk.ru,

Оспанов Едилбай Толеубаевич – кандидат филологических наук, Казахский национальный педагогический университет имени Абая, г. Алматы, Казахстан; ORCID ID: 0000-0003-2253-134X, e-mail: ospanov.yedilbay@gmail.com

Жанабаев Кайрат – кандидат филологических наук, доцент, Казахский Национальный Университет имени аль-Фараби, Алматы, Казахстан; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4755-6631>, e-mail: ovlur1963@mail.ru

Ақбердіқызы Улпан – докторант 1 курса по специальности «Лингвистика», Казахский национальный педагогический университет имени Абая, Алматы, Казахстан; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8346-8503>, e-mail: ulpan-0392@mail.ru

Серикова Лидия – магистрант кафедры русского языка и литературы, Казахский национальный педагогический университет имени Абая, г. Алматы, Казахстан; ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-4748-1436>, e-mail: lida.serikova.2000@mail.ru

Ханинова Римма Михайловна – доктор филологических наук, доцент; Калмыцкий научный центр Российской академии наук, Элиста, Россия; ORCID: e-mail: khaninova@bk.ru

Абдримова Эльмира Насыровна – старший преподаватель Института управления проектами кафедры казахского и русского языков, Казахский национальный исследовательский технический университет имени К. И. Сатпаева, Алматы, Казахстан; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3288-4472>, e-mail: elmira.abdrimova@yandex.ru

Каримова Жанара – докторант кафедры русского языка и литературы, Казахский национальный педагогический университет имени Абая, г. Алматы, Казахстан; ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-0756-4158>, e-mail: Zhanar.4@mail.ru

Кноль Марина Владимировна – докторант кафедры Теории и методики иноязычной подготовки, Карагандинский университет им. академика Букетова, Караганда, Казахстан; ORCID 0000-0001-6976-1463, e-mail: marina_vagner@mail.ru

Шалбаева Динара Хутгыбаевна – магистр гуманитарных наук, старший преподаватель кафедры иностранных языков, Карагандинский университет им. академика Букетова, Караганда; ORCID 0000-0002-4917-2749, e-mail: dinara.shalbaeva@mail.ru

Тынбаева Гульнара Салимжановна – магистр гуманитарных наук, старший преподаватель кафедры иностранных языков, Карагандинский университет им. академика Букетова, Караганда, Казахстан; ORCID 0000-0002-6648-228X, e-mail: gulnara.st@mail.ru

Ларионова Ирина Юрьевна – к.п.н., профессор кафедры иностранных языков и переводческого дела, НАО «Восточно-Казахстанский университет имени Сарсена Аманжолова», Усть-Каменогорск, Казахстан; ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-6757-0645>, e-mail: cotedazur.riviera@mail.ru

Капышева Гүлнар Қыдырбаевна – к.ф.н., зав. кафедрой иностранных языков и переводческого дела, НАО «Восточно-Казахстанский университет имени Сарсена Аманжолова», Усть-Каменогорск, Казахстан; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1028-3094>, e-mail: Gulnarkapysheva@mail.ru

Нұржанқызы Аружан – ... ¹Казахский национальный университет имени аль-Фараби, Алматы, Казахстан; ORCID [0009-0006-1903-0076](https://orcid.org/0009-0006-1903-0076), e-mail: aruzhan_nurzhankyzy@inbox.ru

Пономаренко Максим – кандидат филологических наук, доцент института филологии, Поморский университет, Слупск, Польша; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8415-5488>, e-mail: Maxim.ponomarenko@upsl.edu.pl

Сылам Дина – докторант, Шанхайский университет, Orcid: <https://orcid.org/0009-0001-6829-2690>, e-mail: dina.slamkyzy@gmail.com

Ахметбек Гулжан – PhD, профессор, Евразийский национальный университет им. Л.Н.Гумилева, Астана, Казахстан; Orcid: <https://orcid.org/0000-0003-0585-1923>, e-mail: akhmetbek.gulzhan@gmail.com

Цзинь Бэйли – старший преподаватель, Евразийский национальный университет им. Л.Н.Гумилева, Астана, Казахстан; Orcid: <https://orcid.org/0009-0008-3334-7373>, e-mail: Jiana090706@gmail.com

Цзинь Бэйли – Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, аға оқытушы, Астана, Қазақстан; Orcid: <https://orcid.org/0009-0008-3334-7373>, e-mail: Jiana090706@gmail.com

OUR AUTHORS

Ulanovich Aksana – PhD in Psychology, docent, Associate Professor, European Humanities University, Vilnius, Lithuania; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3256-6116> e-mail: aksana.ulanovich@ehu.lt

Cui Cunde – doctoral student of the Russian Language and Literature Department, Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan. ORCID <https://orcid.org/0000-0002-1153-0985>

Zhumagulova Bakitgul – Doctor of Philological Sciences, associate professor, Russian Language and Literature Department, Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9422-427X>, e-mail: bakitgul@inbox.ru

Nurdaulet Akish Babikhanuly – Doctor of Philological sciences, Chief Researcher at the M. O. Auezov Institute of Literature and Art, Almaty, Kazakhstan; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9341-7512>, e-mail: babe8812@mail.ru

Mursal Aikerim – Doctoral student in the specialty “Literary Studies”, at Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8035-4236>, e-mail: aigerimmursal@mail.ru

Almazuly Daniyal – undergraduate, Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan; ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-5233-5822>, e-mail: almazuly.daniyal@bk.ru

Ospanov Yedilbay T. – Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan; ORCID ID: 0000-0003-2253-134X, e-mail: ospanov.yedilbay@gmail.com

Zhanabaev Kayrat – candidate of Philological Sciences, associate professor, Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4755-6631>, e-mail: ovlur1963@mail.ru

Akberdikyzy Ulpan – Doctoral student, Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8346-8503>, e-mail: ulpan-0392@mail.ru

Serikova Lidia – Master's student, Russian Language and Literature Department, Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan; ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-4748-1436>, e-mail: lida.serikova.2000@mail.ru

Khaninova Rima – Doctor of Philological Sciences, Associate Professor, Kalmyk Scientific Center of the Russian Academy of Sciences, Elista, Russia; ORCID: e-mail: khaninova@bk.ru

Abdrimova Elmira Nasyrovna - Senior Lecturer, Institute of Project Management, Department of Kazakh and Russian languages, K. I. Satpayev Kazakh National Research Technical University, Almaty, Kazakhstan; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3288-4472>, e-mail: elmira.abdrimova@yandex.ru

Karimova Zhanara - Doctoral student of the Russian Language and Literature Department, Kazakh National Pedagogical University named after Abai, Almaty, Kazakhstan; ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-0756-4158>, e-mail: Zhanar.4@mail.ru

Knol Marina Vladimirovna – doctoral student, department of “Theories and Methods of Foreign Language Training” Karaganda Buketov University, Karaganda, Kazakhstan; ORCID 0000-0001-6976-1463, e-mail: marina_vagner@mail.ru

Shalbaeva Dinara Huttybaevna – Master of Arts, senior lecturer of the Foreign Languages Department, Karaganda Buketov University, Karaganda; ORCID 0000-0002-4917-2749, e-mail: dinara.shalbaeva@mail.ru

Tynbaeva Gulnara Salimzhanovna – Master of Arts, senior lecturer of the Foreign Languages Department, Karaganda Buketov University, Karaganda, Kazakhstan; ORCID 0000-0002-6648-228X, e-mail: gulnara.st@mail.ru

Larionova Irina Yu. - Candidate of Pedagogical Sciences, Professor of the Foreign Languages and Translation Department, Sarsen Amanzholov East Kazakhstan University, Ust-Kamenogorsk, Kazakhstan; ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-6757-0645>, e-mail: cotedazur.riviera@mail.ru

Kapysheva Gulnar K. - Ph.D., Head of the Foreign Languages and Translation Department, Sar-sen Amanzholov East Kazakhstan University, Ust-Kamenogorsk, Kazakhstan; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1028-3094>, e-mail: Gulnarkapysheva@mail.ru

Nurzhankyzy Aruzhan – Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan; ORCID 0009-0006-1903-0076, e-mail: aruzhan_nurzhankyzy@inbox.ru.

Ponomarenko Maksim – Ph.D. in Philology, Associate Professor, Institute of Philology, Pomeranian University, Słupsk, Poland; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8415-5488>, e-mail: Maxim.ponomarenko@upsl.edu.pl

Dina Sylam - PhD student, Shanghai University, Orcid: <https://orcid.org/0009-0001-6829-2690>, e-mail: dina.slamkyzy@gmail.com

Gulzhan Akhmetbek - PhD, Professor, Gumilev Eurasian National University, Astana, Kazakhstan; Orcid: <https://orcid.org/0009-0008-3334-7373>, e-mail: Jiana090706@gmail.com

Jin Baili - Senior Lecturer, L.N.Gumilev Eurasian National University, Astana, Kazakhstan; Orcid: <https://orcid.org/0009-0008-3334-7373>, e-mail: Jiana090706@gmail.com